

Investeringsbehov landbruket i Rogaland

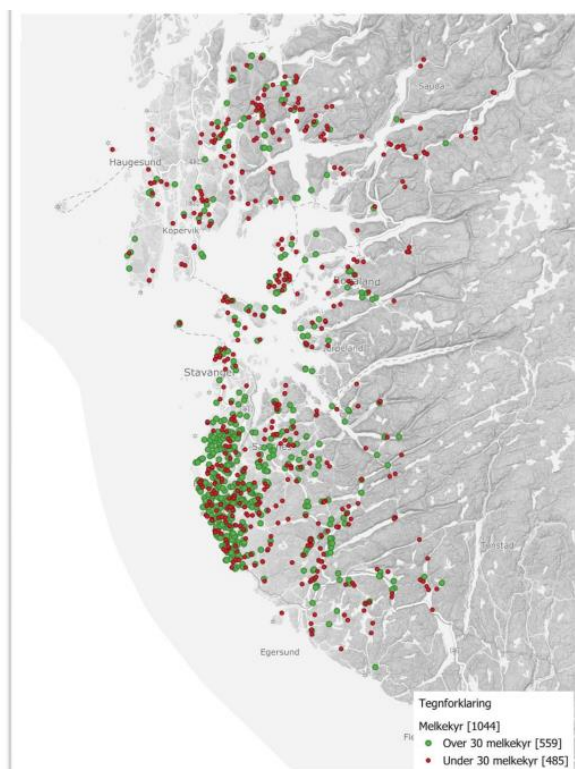
Rogaland er et 10/20/30-fylke:

- 10 % av bøndene
- 10 % av jordbruksarealet
- 20 % av storfe (mjølk/kjøtt)
- 20 % av sau
- 30 % av kraftfôrbasert produksjon (svin/fjørfe)

I tillegg er vi et stort veksthusfylke (92% av tomat - 40 % av agurk)

I ny [verdiskapningsrapport](#) fra desember 2024 er det en samlet verdiskaping for landbruk og landbruksbasert industri på 9,7 mrd. kroner i 2022. Melkesektor utgjør 37 % av verdiskapningen, og svinsektor er nr. 2 med 16 %.

Melkeproduksjonen i fokus (2022)

Rogaland er et særs viktig husdyrfylke, og det er kjent at vi blir tildelt bare ca. 8 % av de nasjonale investeringsmidlene (IBU). Det regionale landbrukspartnerskapet har derfor gjennom alle år hatt en streng prioritering av investeringsmidlene for å opprettholde dyreholdet, det gjelder både hvem som får støtte og utmåling av støtte.

Melk

For å komme i mål med løsdriftskravet i 2034 for storfe, og om alle skal være med videre, må det bygges ca. 40 nye melkefjøs i året. Og en stor del av disse er bruk i distriktene og med under 30 melkekyr.

Meieri	Føretak	Ikkje-fordelt	Laus	Bås	Laus %	Bås %
TINE	801	16	437	348	55	43
Q	220		162	58	74	26
Sum fylket	1021	16	599	406	59	40

Tabellen viser oppstallingstype for melkeforetak pr okt. 2024.

I Rogaland ble det gitt IBU-støtte til 39 melkeprosjekt i 2024, av dette 30 nye fjøs. Dette takket være godt bidra fra nasjonal pott til formålet, og noe differensiert utmåling. Det ble brukt 47 mill. av lokal pott og 95 mill. av nasjonal pott til melkeprosjekt. Vi merker klart økt etterspørsel i 2025, bl.a. grunnet nasjonal satsing og forventning om høyere utmåling. IN har pr. 1. mars 2025 mottatt 51 IBU-søknader innen melk, der 28 søknader er innvilget (11 fra nasjonal pott). IN Rogaland har pr 1. mars brukt 67 mill. av lokal pott og 50 mill. fra nasjonal pott til melkeprosjekt. Gjennomsnittlig utmåling har vært 38,5 %, trolig klart lavere enn landet ellers. IN Rogaland har sett det nødvendig å stoppe søknadsinngangen nå i mars, men det forventes mange nye søknader til sommeren og høsten som først kan behandles i 2026. Nasjonal pott har medført at det er bygget langt flere melkefjøs i Rogaland de siste 2 årene. I 2024 utløste det 25 flere fjøs i Rogaland + 2 i Møre og Romsdal. Vi ser nå at det er flere fylker som kan komme i posisjon til å søke fra nasjonal pott, og det vil slik sett bli enda flere saker som ikke får støtte. Dette blir kritisk for å komme i mål med løsdriftskravet. Det bør vurderes å øke nasjonal pott for å løse ut flere melkeprosjekt.

Med kun en 8 % andel av rammen som tidligere vil Rogaland måtte halvere sine tilskudd – enten ved å redusere utmåling eller ved å si nei til over halvdelen av søknadene. Med 142 mill. kr i tilskudd til melkeprosjekt i 2024 og potensielt kr 166 mill. kr i 2025 (pr mars), vil det være veldig krevende å kun ha en regional ramme på 90-95 MNOK tilgjengelig. Hva da med alle andre produksjoner og tilleggsnæringer, i dette omfattende landbruksfylket? IN har pr mars 2025 innvilget 22 mill. kr til annet enn melk, mens det er søknader med omsøkt tilskudd på 45 mill. kr på vent.

Ammeku

Statsforvalteren har i samarbeid med næringa gjennomført et eget prosjekt for å registrere status når det gjelder oppstallingsmåte for ammekyr. Resultatet viser at det er 37 % (235 stk.) i båsfjøs og 63 % i løsdrift (408 stk.). Her kan være noe feilmargin, og en del med båsfjøs vil avvikle, men

tallene viser at det er stort investeringsbehov også for denne typen storfe frem mot 2024. Vi har estimert behovet til å være 15 nye ammekufjøs pr år i Rogaland. IN har pr mars 2025 innvilget tilskudd til 4 ammekufjøs.

Svin

Rogaland er i særstilling størst innen svinehold, og sektoren har et stort etterslep når det gjelder investering. Partnerskapet i Rogaland har ikke kunnet prioritere investering for nybygg eller oppgradering/fornyning av bygg til svin de siste 10 årene. Vi har de tre siste årene prioritert noe midler til medfinansiering for omlegging til SPF-besetning, satsen for 2025 er inntil 500 000 kr. Dette er viktige virkemidler for å få til områdesanering – noe som ofte er nødvendig da det er stor tetthet mellom svinebesetninger i enkelte deler av vårt fylke. Statsforvalteren har i dialog med svineføderne fått opplyst at 70 % av svinehusene i Norge er 20 år eller eldre. 80 % har fødebinger der purka er løstgående, og 20 % har fiksering. Nært alle de med fiksering er i Rogaland. Utviding av konsesjonsgrensene i 2003 førte til flere nybygg med større fødebinger, men mange av disse byggene begynner å bli utdaterte. Og vi vet at avl har ført til større kull, fra 11 avvente smågris i 2011 til 14-15 smågris i dag. Arealbehovet er dermed klart økende.

Av ny dyrevelferdsmelding går det frem at regjeringen vil utrede hvordan areal og kvaliteten på areal til svin kan økes og utvikles. Økte arealkrav vil utløse behov for investeringsmidler for svin også i Rogaland. Det vil være svært vanskelig å opprettholde dagens svineføderne uten bidrag gjennom investeringsmidler. Det er kjent at andre regioner har gitt investeringsstøtte til svin gjennom flere år, og det vil være urimelig at det ikke vil bli gitt noe støtte i en region som har 30 % av svineholdet i landet. Det vil også ramme slakteri- og foredlingsledd som har en struktur tilpasset primærleddet.

NIBIO har laget en utredning til dyrevelferdsmeldingen om kostnader ved ulike dyrevelferdstiltak for svin, fjørfe og småfe, link: [utredning-til-dyrevelferdsmelding.pdf](#)

Kostnadene i tabell 1 presenteres som kostnad per foretak.

Tabell 1: Årlig foretaksøkonomisk effekt av foreslåtte tiltak

Produksjon*	Årlig foretaksøkonomisk effekt	Kr per kg kjøtt eller melk produsert
Gris		
Avlspurker – redusert produksjon	kr 993 345	kr 12,26
Avlspurker – tilbygg	kr 464 546	kr 3,15
Avlspurker – nybygg	kr 812 168	kr 5,51
Slaktegris – redusert produksjon	kr 314 300	kr 2,71
Slaktegris – tilbygg	kr 393 823	kr 2,67
Slaktegris – nybygg	kr 919 499	kr 6,24

Sau

Rogaland er største sauefylket i landet, med ca. 200 000 sau og 2279 foretak med sau i 2024. Rogaland er som kjent et beitefylke, og her inngår saueholdet som viktig for verdiskaper som henter storparten av fôret fra kulturbeite og utmarksbeite. Her er det særlig viktig å framheve den store andelen av sauen i Rogaland som nytter utmarksbeite, organisert gjennom aktive beitelag. Skal vi lykkes med økt selvforsyning, både innen planteproduksjon og dyrehold, er sauehold viktig. Sauen er, sammen med strofe, også viktig for andre næringer, gjennom pleie av kulturlandskapet. Som eksempel kan nevnes at Stavanger er kommunen som har mest sauer i landet. IN har i 2025 innvilget tilskudd til 10 investeringsprosjekt for sau.

I følge nevnte verdiskapingsrapport er sauenæringen den produksjonen som klart gir dårligst inntekt (bruttoprodukt) pr årsverk av alt dyrehold. Det er slik sett blitt et stort etterslep i investering i driftsapparat. Landbrukspartnerskapet har gjennom flere år ikke prioritert støtte investeringer til nybygg for sau, særlig grunnet markedsforhold. Men vi har de siste 2-3 årene

åpnet litt opp for noe støtte. Da med klar prioritet av distriktene, og forutsatt at det skal være nødvendige investeringer innenfor eksisterende dyretall. Det er, som for svin, kjent at andre regioner har gitt mer støtte til investering i bygg til sau, bla. grunnet mindre konkurranse om midlene.

Fjørfe

Rogaland er også dominerende innen fjørfesektoren. Her er det gjort relativt store investeringer de siste årene. Ny dyrevelferdsmelding viser til at fjørfebransjen har varslet utfasing av hurtigvoksende slaktekyllinghybrider, og regjeringen vil følge med og vurdere strengere regulering dersom omleggingen ikke går som planlagt. I Rogaland brukes i all hovedsak hurtigvoksende rase. For å opprettholde produksjonsvolumet på full konsesjonsgrense ved saktevoksende raser, 280 000 omsatte slaktekyllinger per år, må enten eksisterende bygg utvides, eller det må oppføres nye bygg. Landbrukspartnerskapet har ikke prioritert IBU-midler til fjørfe, ut over en sats som i sin tid ble gitt på inntil 150 000 til omlegging til frittgående løsning for verpehøner. Slaktekylling er en kontraktbasert produksjon med god økonomi, som derfor ikke blir prioritert med investeringsmidler i Rogaland.

Veksthus og grøntsektor

Det er et klart mål å øke produksjonen og selvforsyningen innen grøntsektor og lokalmat, og her er klart potensiale i Rogaland. For å avgrense avrenning av overskuddsvann fra veksthus er det behov for å gjøre miljøtiltak på 20-30% av veksthusarealet i Rogaland. Nytt mål om 10 % av jordbruksareal skal være økologisk innen 2032 vil også kunne gi nye investeringsbehov, eksempelvis knyttet til foredling. Med de begrensede midler vi får tildelt, er det vanskelig å stimulere til investeringer gjennom IBU. IN har pr mars 2025 gitt tilskudd til 3 frukt- og grønnsakprodusenter.

Andre produksjoner

IBU-midlene er viktig for å stimulere til andre landbrukstilknyttede næringer. Rogaland er et typisk volumfylke innen tradisjonelt landbruk, men vi har også gode innovative miljøer som initierer nye produksjoner. Eksempelvis innen utvikling av trebransjen, og etablering av tilbud innen Inn på tunet. Vi har svært avgrensede midler til å bidra med finansiering på dette området.

Bionova - gjødsellager

Nytt gjødselregelverk utfordrer husdyrnæringen, og i særlig grad gjelder dette Rogaland. Det er behov for bygging av nye gjødsellager. Både i ordinær gjødselhåndtering for bedre utnyttelse av næringsstoffene, men særskilt i pågående satsting på biogass. Her er det behov for både tilrettelegginger/utbedringer og bygging av lager for biorest. Vi etterlyser her en klargjøring av hvilke støtteordninger som kan søkes, og vi har forventninger til at midler gjennom Bionova kan bidra. I dag gis det tilskudd til tradisjonelle gjødsellager under IBU, tilskudd til tak gjennom SMIL. Det bør vurderes om alle tilskudd til gjødsellager/gjødselhåndtering bør samles under Bionova.

Sluttkommentar

I dette notatet har vi gjort en statusbeskrivelse av det som må beskrives som uvanlig stor etterspørsel etter investeringsmidler (IBU) i Rogaland i 2025, og som også er et resultat av mange saker på vent fra 2024. Særlig gjelder dette melkeprosjekt. Dette gir store utfordringer for Landbrukspartnerskapet, og i særlig grad Innovasjon Norge, når Rogaland blir avgrenset med 8 % av nasjonal IBU-pott. Vårt råd er at nasjonal pott øremerket til omlegging til løsdrikt for melk blir videreført og økt.

2. april 2025

Monica Dahlmo
landbruksdirektør

Anfinn Rosnes
ass. landbruksdirektør